

Tandheelkunde 50 jaar een academische studie

Inleiding

In Nederland is de opleiding tot tandarts universitair. Voor de jongere collegae een vanzelfsprekendheid, voor de oudere een hevig bevochten mijlpaal, die in 1947 bereikt werd. In 1997 gedenken wij derhalve vijftig jaar tandheelkunde als academische studie, reden voor de redactie om een aantal auteurs te vragen rond dit thema een bijdrage te leveren aan het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde. Hierbij staat de vraag centraal: wat heeft het academisch worden van de studie tandheelkunde opgeleverd voor het vakgebied, voor de vorm en de inhoud van het onderwijs en voor de praktiserend tandarts zelf?

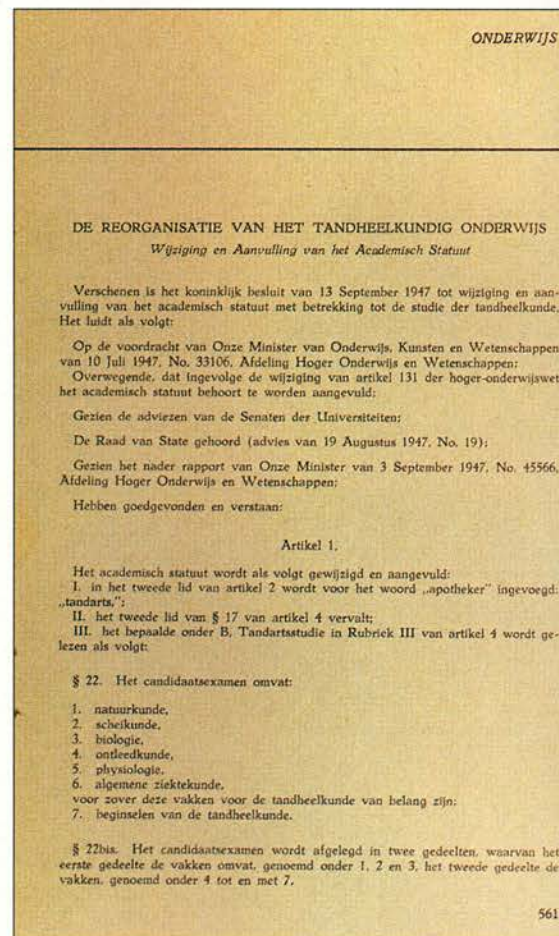
Het jaar 1947: een mijlpaal in de tandheelkunde

Collega Hokwerda gaat in zijn bijdrage in op de ontwikkeling van de tandheelkunde vanaf 1818, toen het beroep van tandmeester wettelijk werd omschreven. De tandheelkunde werd oorspronkelijk beschouwd als een technische handvaardigheid waarvoor geen kennis van het menselijk lichaam en de gezondheidszorg vereist was. In 1939 werd geprobeerd het tandheelkundig onderwijs te hervormen, maar de Tweede Wereldoorlog legde deze ontwikkeling stil. In 1947 was het uiteindelijk zo ver. Het wetsontwerp tot reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs werd op 19 juni door de Tweede Kamer aangenomen en als laatste punt op de agenda van de laatste dag voor het zomerreces door de Eerste Kamer behandeld en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.¹⁻³ De wet werd op 4 augustus 1947 van kracht en op 29 augustus in het Staatsblad afgekondigd. Hiermee was de academische studie voor de studenten van de lichte '47-'48 een feit.

In het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde werd in het jaar 1947 meermalen aandacht geschonken aan de ontwikkelingen die zich voordeden naar aanleiding van het wetsontwerp. De vijf artikelen waaruit het ontwerp bestond alsmede de Memorie van Toelichting werden in het decembernummer gepubliceerd.¹ In deze Memorie van Toelichting wordt gesteld dat 'de volksgezondheid vraagt om een dringende oplossing van talrijke sociaal-tandheelkundige problemen. Hiertoe zijn wetenschappelijk gevormde tandartsen nodig, die in samenwerking met de Nederlandsche artsen deze problemen ter hand kunnen nemen en de belangen van hun gemeenschappelijke patiënten kunnen behartigen. Van een wetenschappelijke tandheelkundige opleiding moet een bloeiende tandheelkundige wetenschap de fundering vormen.' En verder: 'deze kan echter alleen worden verkregen door de tandheelkunde ook in Nederland bij het hooger onderwijs met haar zusterwetenschappen gelijk te stellen. Instelling van een faculteit der tandheelkunde is daarom noodzakelijk.' Dit laatste werd in het wetsontwerp echter niet overgenomen aangezien 'de tandheelkunde evenwel ontegenzeggelijk een onderdeel van de geneeskunde is.' De Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde diende daarop een verzoekschrift in gericht aan de ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Sociale Zaken, maar won de strijd niet.⁴ Na wijziging van artikel 131 van de Wet op het Hoger Onderwijs werd ten slotte het academisch statuut aangevuld en gewijzigd. In afbeelding 1 is de tekst weergegeven zoals deze in het Tijdschrift is verschenen.⁵ Hele generaties naoorlogse tandartsen zullen hun opleiding hierin herkennen.

Ius promovendi

Het ius promovendi voor tandartsen is ongetwijfeld het meest in het oog springende resultaat van het academisch worden van de studie

Afb. 1. Tekst van de wet tot reorganisatie van het tandheel-

tandheelkunde. Collega Bol laat in zijn bijdrage in dit nummer het profeschrift van de eerste tandarts-promovendus van iedere subfaculteit tandheelkunde de revue passeren. Opmerkelijk genoeg werden alle vijf promovendi later hoogleraar aan een der tandheelkundige subfaculteiten!

De wetenschappelijke output laat de ontwikkeling van de tandheelkunde als wetenschapsgebied zien. Truin en Beertsen geven een beeld daarvan en schetsen tevens de betekenis van het Nederlands tandheelkundige onderzoek mondiaal gezien. De auteurs laten zien dat Nederlandse onderzoekers een belangrijke bijdrage leveren aan de verbreding en de verdieping van kennis op het wetenschapsgebied der tandheelkunde. In hoeverre dit zijn invloed heeft op de wijze waarop in Nederland de tandheelkunde wordt onderwezen en klinisch wordt bedreven, laat zich echter moeilijk meten.

Onderwijs

In de bijdrage 'Het belang van wetenschap voor de tandheelkunde' belicht collega Kersten het belang van wetenschappelijk denken voor het onderwijs en meer specifiek voor docent, student en praktiserend tandarts. Eerder werd in dit tijdschrift reeds aandacht besteed aan de academische vorming in de opleiding tot tandarts.⁶ De moderne tandheelkunde vraagt dat de tandarts zich van een wetenschappelijke aanpak bedient. Niet langer kan hij zich verschuilen achter een beperkt aantal standaardoplossingen. De tandarts moet in staat zijn een complex probleem te ontleden in afgebakende deelproblemen, deze op te lossen met bestaande of nieuwe kennis en zonodig deze deeloplossingen te synthetiseren tot een volledige oplossing van het gehele pro-

§ 23. Het doctoraal examen omvat:

1. ziektekunde ontleedkunde,
 2. gezondheidsleer,
 3. pharmacologie,
 4. psychopathologie,
 5. algemene heekunde,
 6. bijzondere ziektekunde en therapie,
- voor zover deze vakken voor de tandheelkunde van belang zijn;
7. theorie van de mondziekten, van de conserverende tandheelkunde, van de prothetische tandheelkunde en van de dento-maxillaire orthopaedie.

§ 23bis. Het doctoraal examen wordt afgelegd in twee gedeelten, waarvan het eerste gedeelte de vakken omvat, genoemd onder 1 tot en met 5, het tweede gedeelte de vakken genoemd onder 6 en 7.

De faculteit is bevoegd tot een andere verdeling van de vakken van het doctoraal-examen te besluiten, met behoud van tenminste twee vakken voor elk gedeelte. Zij geeft van zulk een besluit, hetwelk niet kan worden toegepast dan na verloop van een jaar, kennis aan Onze Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en aan de zusterfaculteiten.

§ 23ter. De candidaat, die het tweede gedeelte aflegt van het in § 23 genoemde examen wordt op zijn verzoek ook in andere vakken geëxamineerd dan de daar vermelde, mits hij voor deze andere vakken de goedkeuring erlangt van de faculteit. De faculteit beslist over de uitslag van het examen in elk van deze toegevoegde vakken afzonderlijk.

§ 23quater. Hij, die met goed gevolg het doctoraal-examen heeft afgelegd, genoemd in § 23, verkrijgt de beoedigheid van tandarts na aflegging van het tandartsexamen.

§ 24. Het tandartsexamen omvat:

1. mondheelkunde;
2. conserverende tandheelkunde;
3. prothetische tandheelkunde;
4. dento-maxillaire orthopaedie.

§ 24bis. Voor toelating tot het tandartsexamen moet ten genoegen van de faculteit de verklaring worden overgelegd, dat de candidaat voldoende kennis bezit van de neus-, keel- en oorheelkunde, de huid- en geslachtsziekten en de sociale tandheelkunde.

De candidaat, die een of meer van de verklaringen omtrent voldoende kennis niet kan overleggen, is nochtans bevoegd zich te onderwerpen aan het examen, dat dan mede loopt over het vak of de vakken, waarvoor hij de gevorderde verklaring mist.

§ 24ter. Andere vakken kunnen, zodra de behoefte zich voordoet, op voorstel van de betrokken faculteit door Ons aan de lijst van § 24bis, lid 1, worden toegevoegd door aanvulling van dit besluit.

§ 25. Voor het afnemen van het tandartsexamen wordt, onverminderd het bepaalde bij artikel 16, de faculteit versterkt met niet tot de hoogleraren of lectoren van de universiteit behorende deskundigen, daartoe aan te wijzen door Onze Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, de faculteit gehoord. Deze deskundigen hebben stemrecht. Zij genieten uit 's Rijks kas vergoeding voor reis- en verblijfskosten, benevens een zitpenning.

IV. in het tweede lid van artikel 9 wordt in plaats van „het candidaatsexamen in de geneeskunde” gelezen: „de candidaatsexamen in de geneeskunde en de tandheelkunde” en aan het derde lid na de woorden „randzaam oordeel” wordt toegevoegd de zinsmede: „voor zover betreft de geneeskunde en een duur van een jaar of zoveel minder als zij raadzaam oordeelt voor zover betreft de tandheelkunde”.

V. in het eerste lid van artikel 16 wordt na de woorden „rubriek III, § 16” ingevoegd: „en § 25” en na het woord „arts-”: „, tandarts,”;

VI. in artikel 19 wordt na de woorden „in de faculteit der geneeskunde” ingevoegd: „, als bedoeld in § 14 en § 27 van artikel 4.”;

VII. in het derde lid van artikel 23 wordt na het woord „arts-examen,” ingevoegd „het tandartsexamen,” en in het vierde lid na het woord „geneeskunde”: „en in de tandheelkunde” en na het woord „artsexamen”: „, het tandartsexamen”.

Overgangsbepalingen.

Artikel 2.

Zij, die het practisch tandheelkundig examen, bedoeld in het tweede lid van artikel 8 van de wet van 25 December 1878 (Staatsblad No. 222), zoals dit lid luidde voordat het werd ingetrokken, met goed gevolg hebben afgelegd, genieten bij het afleggen van het candidaatsexamen in de tandheelkunde en vervolgens bij het doctoraal-examen in de tandheelkunde en bij het tandartsexamen vrijstelling van een onderzoek in de vakken, door de faculteit vast te stellen.

Zij, die het eerste deel van het theoretisch tandheelkundig examen, bedoeld in artikel 9 van de wet van 25 December 1878 (Staatsblad No. 222), zoals dit artikel luidde voordat het werd ingetrokken, met goed gevolg hebben afgelegd, genieten bij het afleggen van het candidaatsexamen in de tandheelkunde vrijstelling van een onderzoek in de vakken, door de faculteit vast te stellen.

Artikel 3.

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na die zijner afkondiging.

Onze Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het Staatsblad zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State.

s-Gravenhage, 13 September 1947.

WILHELMINA

De Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

JOS. J. GIJLEN

Uitgegeven de acht en twintigste October 1947.

De Minister van Justitie,
J. H. VAN MAARSEVEEN

geboden. Hij zal immers niet alle kennis tijdens zijn opleiding kunnen vergaren. In zijn latere beroepsuitoefening zal hij met gebruikmaking van de wetenschappelijke methode nieuwe problemen moeten kunnen oplossen en nieuw verworven kennis moeten kunnen integreren bij het oplossen van klinische problemen. Een kritisch denkende, zelfstandig kennisvergaande tandarts heeft de toekomst.

Rol van het NTvT

Het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde stelt zich ten doel de Nederlands sprekende tandarts en voorts studenten tandheelkunde, mondhygiënist en studenten mondhygiëne alsmede tandtechnici wetenschap-

pelijk verantwoorde informatie te verstrekken over alle aspecten van de tandheelkunde. Dit hoeft nadrukkelijk niet te betekenen dat het Tijdschrift uitsluitend toepassingsgerichte informatie biedt. Een kritisch denkende, zelfstandig kennisvergaande tandarts zal, zoals hierboven omschreven, in staat zijn wetenschappelijk informatie te integreren in zijn dagelijkse praktijkuitoefening. Het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde ziet het als haar taak de in de algemene praktijk werkzame tandarts daarbij te (blijven) ondersteunen.

Literatuur

- 1 Anonymous. Wetsontwerp tot reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs. Ned Tijdschr Tandheelkd 1947; 54: 55-61.
- 2 Buisman P. De beslissing der Tweede Kamer. Ned Tijdschr Tandheelkd 1947; 54: 221-2.
- 3 Anonymous. De reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs aangenomen. Ned Tijdschr Tandheelkd 1947; 54: 383.
- 4 Anonymous. De reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs. Rekest van de Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde. Ned Tijdschr Tandheelkd 1947; 54: 150-1.
- 5 Anonymous. De reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs. Wijziging en aanvulling van het Academisch Statuut. Ned Tijdschr Tandheelkd 1947; 54: 561-3.
- 6 Bosch JJ ten. Academische vorming in de opleiding tot tandarts. Ned Tijdschr Tandheelkd 1994; 101: 347-51.
- 7 Bosch JJ ten. Problem solving and problem solving education in dentistry. Eur J Dent Educ 1997; 1: 18-24.

A.M. Kuijpers-Jagtman, hoofdredacteur

bleem.⁷ Dit heeft natuurlijk directe gevolgen voor de inhoud en de vorm van het tandheelkundige onderwijs. Het themanummer in dit tijdschrift over onderwijs, dat in september 1994 verscheen, belichtte eveneens een aantal consequenties van deze veranderende inzichten voor de inrichting van het onderwijs.

Waar staat de studie tandheelkunde nu?

Het is enerzijds droevig te constateren dat het tempo waarin de tandheelkunde zich als wetenschapsgebied ontwikkelde geen gelijke tred gehouden lijkt te hebben met de ontwikkelingen in het onderwijs. Anderzijds kan men misschien stellen dat de tandheelkunde, evenals trouwens de geneeskunde, pas nu vruchtbaar van de inzichten en de verworvenheden kan profiteren die enige decennia van ontwikkeling van het wetenschapsgebied gebracht hebben.

Precies vijftig jaar na het academisch worden van de studie staat het tandheelkundig onderwijs voor een nieuwe uitdaging. Per 1 december 1997 zal de wet BIG (Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg) van kracht worden. Deze wet vormt voor de beroepsbeoefenaren een belangrijke wettelijke grondslag op het gebied van de kwaliteit van de gezondheidszorg. Van groot belang is het verschil tussen de bevoegdheid om de tandheelkunde uit te oefenen en de bekwaamheid daartoe. Door de steeds verdergaande verbreding van het vakgebied is de tandarts niet meer in staat het in de volle omvang te beheersen. Dit heeft grote consequenties voor de inrichting van de studie tandheelkunde. Er zullen keuzen gemaakt moeten worden betreffende kern- en keuzecurriculum. Wetenschappelijke vorming van de toekomstige tandarts lijkt nu meer dan ooit